

С. О. Плахотнюк

Ільф І. і Петров Є.

ІЛЬФ І. і ПЕТРОВ Є. (И. Ильф и Е. Петров) – російські прозаїки-сатирики, кіносценаристи.

Ільф Ілля (справж. – Файнзільберг Ілля Арнольдович; Файзильберг Ілля Арнольдович; 03(15). 10. 1897, Одеса – 13. 04. 1937, Москва). Брат *О. Фазіні*. Закін. Одес. тех. училище (1913). Працював на різних роботах, зокрема в Одес. відділ. Рос. телеграф. агентства, ред. гуморист. ж. «Синдетикон». 1923 переїхав до Москви, де працював у ред. г. «Гудок» (до 1927), публікував фейлетони та нариси.

Петров Євген (справж. – Катаєв Євген Петрович; Катаев Евгений Петрович; 30. 11(13. 12). 1902, Одеса – 02. 07. 1942, с. Маньково Ростов. обл., РФ). Брат [В. Катаєва](#). Закін. Одес. класичну гімназію (1920). Був кор. Укр. телеграф. агентства, від 1922 – співроб. карного розшуку. 1923 переїхав до Москви, де працював у ред. ж. «Красный перец», 1926–27 – г. «Гудок». І. та П. познайомилися 1925 і згодом спільно написали сатир. діалогію – романи «Двенадцать стульев» (ж. «30 дней», 1928, № 1–7; окремі вид. – Москва, 1928; 2-а ред. – 1929; укр. перекл. – Х.; К., 1934) та «Золотой теленок» («30 дней», 1931, № 1–7, 9–12; окреме вид. – Москва, 1933; укр. перекл. – К.; Х., 1935), у центрі яких – діяльність дотеп. авантюриста Остапа Бендера на фоні гротеск. панорами рад. побуту 1920-х рр. Передаючи атмосферу того часу, І. і П. широко використали газетні штампи, лозунги, ідеол. кліше тощо. Для студії «Українфільм» (Київ) І. і П. написали за мотивами роману «Золотой теленок» сценарій х/ф «Якось улітку» (1936, реж. І. Ільїнський та Х. Шмайн), проте популярність здобули посмертні екранізації їхніх романів реж. [Л. Гайдаєм](#) (1971) та М. Швейцером (1968; обидві – студія «Мосфільм») відповідно, як також телевіз. версія [М. Захарова](#) «12 стільців» (1976, 4 серії, творче об'єднання «Екран»). Близькі за темат. спрямованістю повість «Светлая личность» (ж. «Огонек», 1928, № 28–39), цикли оповідань «Необыкновенные истории из жизни города Колоколамска» (ж. «Чудак», 1929, № 2– 10) та новел «1001 день, или Новая Шахерезада»

(там само, № 12–22), де висміяно обивател. побут з його обмеженістю, відсталістю та дикунством. Від 1932 І. і П. співпрацювали у г. «Правда», після публікації в якій 9 грудня того ж року оповідання «Клооп» (про імітацію діяльності однією з рад. установ) потрапили під пильний нагляд цензури. Осн. темою останніх творів стала боротьба з байдужістю. У вересні 1935 – лютому 1936 письменники подорожували США, виклавши враження у нарисах «Одноэтажная Америка» (ж. «Знамя», 1936, № 10–11; окреме вид. – Москва, 1937). Після смерті І. від хвороби П. працював заст. гол. ред. «Литературной газеты», від 1940 – ред. ж. «Огонек». Написав кілька комедій. сценаріїв, з яких екранізов. «Музична історія» (1940, реж. О. Івановський та Г. Раппапорт), «Антон Іванович сердиться» (1941, реж. О. Івановський; обидва – у співавт.), «Повітряний візник» (1943, реж. Г. Раппапорт). Від поч. 2-ї світової війни – воєн. кор. Рад. інформ. бюро. Загинув у авіакатастрофі, повертаючись із Севастополя, про оборону якого готував репортаж. 1948 секретаріат СП СРСР визнав діалогію І. і П. наклепом на рад. дійсність і ЦК ВКП(б) заборонив її перевидання (постанова діяла до 1956). Окремі твори І. і П. перекладено багатьма мовами світу, зокрема укр. переклали Остап Вишня, М. Пилинська, Ю. Мокрієв, В. Чечвянський. За мотивами творів І. і П. знято також м/ф «“Колумб” причалює до берега» (1967, реж. Д. Черкаський, студія «Київнаукфільм»), х/ф «Їхали в трамваї Ільф і Петров» (1971, реж. В. Титов, студія «Мосфільм»), «Світла особистість» (1988, реж. О. Павловський, Одес. кіностудія худож. фільмів). Ім'ям І. і П. названо одну з вулиць Одеси, де їм встановлено пам'ятник (2008, скульптор О. Чорноіванов) і скульптуру «12-й стілець» (1999, арх. М. Рева); також відкрито скульптури літ. героїв І. і П. у Києві, Харкові, м. Жмеринка (Вінн. обл.), Старобільськ (Луган. обл.), Бердянськ (Запоріз. обл.).

Основні твори

Как создавался Робинзон. Москва, 1933; 1935; Загадочная натура: Рассказы. К., 1949; Собрание сочинений: В 5 т. Москва, 1961; 1994–95; укр. перекл. – Директивний бантик: [Фейлетони]. Х., 1934; Дванадцять стільців. Золоте теля. К., 1972; 1989; 1993.

Рекомендована література

1. Вулис А. З. И. Ильф, Е. Петров: Очерк творчества. Москва, 1960;
2. Галанов Б. Илья Ильф и Евгений Петров. Москва, 1961;
3. Воспоминания об Илье Ильфе и Евгении Петрове. Москва, 1963;
4. Старков А. Н. «Двенадцать стульев» и «Золотой теленок» Ильфа и Петрова. Москва, 1969;
5. Яновская Л. М. Почему вы пишете смешно? Москва, 1969;
6. Курдюмов А. А. [Лурье Я. С.]. В краю непуганых идиотов: Кн. об Ильфе и Петрове. Париж, 1983;
7. С.-Петербург, 2005;

8. Ильф И. Записные книжки 1925–37. Москва, 2000;
9. Петров Е. Мой друг Ильф. Москва, 2001;
10. Ильф А. И. Илья Ильф. Путешествие в Одессу. О., 2004.

Бібліографічний опис:

Ільф І. і Петров Є. / С. О. Плахотнюк// Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2011. – Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-13197>. – Останнє поновлення : 2023.

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).